

Tres vies per lluitar contra la violència masclista a Barcelona

A Barcelona, la identificació de la violència masclista ha augmentat globalment, però els homes segueixen tenint més dificultats per detectar com a actituds masclistes alguns dels comportaments que exerceixen. Així ho manifesta un informe de l'Ajuntament de Barcelona a partir de les dades de l'Enquesta de Violència Masclista de Catalunya. CRÍTIC identifica tres àmbits clau (l'escola, els jutjats i el Servei d'Atenció a Homes) per lluitar contra les violències que pateixen les dones.

Laura Aznar | @LauraAzLlu

Al juliol passat, el Departament d'Interior va fer públics els resultats de la segona Enquesta de Violència Masclista a Catalunya sobre la base de dades del 2016. La primera s'havia realitzat 6 anys abans, el 2010. En la seva elaboració també hi van col·laborar l'Ajuntament de Barcelona i la Fundació La Caixa, i es va enquestar un total de 9.577 dones i 1.378 homes. Una de les principals constatacions d'aquesta darrera edició és que **dues de cada tres dones (un 64%) ha patit algun episodi de violència masclista al llarg de la seva vida.**

Partint de l'anàlisi de les dades obtingudes, el Centre d'Informació i Recursos per a les Dones (CIRD), un servei de l'Ajuntament de Barcelona, ha publicat [un informe](#) que sintetitza els resultats obtinguts a Barcelona, centrant-se en com els homes i les dones perceben la violència. Globalment, es registra un major rebuig i una major identificació d'aquestes conductes: si l'any 2010 un 41% dels homes i un 49% de dones eren capaços de detectar clarament els episodis de violència masclista, les dades del 2016 reflecteixen que un 74% d'homes i un 78% de dones la identifiquen com a tal. Així i tot, encara s'observen diferències significatives entre els dos gèneres.

L'enquesta preguntava a homes i dones com conceben 10 comportaments que són clares manifestacions de violència masclista. En general, ells tenen més dificultat a l'hora de percebre aquestes situacions com a violentes, mentre que elles, com a víctimes potencials, tenen més tendència a interpretar-les així. Les actituds més reconegudes són les agressions físiques, el menyspreu, la humiliació, els crits i els insults. Així i tot, **un 4% dels homes no considera que els cops contra la parella o les empentes siguin violència masclista.** Per contra, la menor identificació es dona en expressions de violència psicològica i, especialment, en les formes de control. Respecte a això, un 11% dels homes considera que no deixar parlar les dones amb altres homes no és una actitud violenta.

Un dels resultats més alarmants es deriva del paràmetre "Obligar-la a tenir relacions sexuals". Aquest comportament no és identificat com a violència masclista per un 5% de les dones i un 7% dels homes; una proporció molt elevada tenint en compte que es tracta d'una agressió molt greu, considerada delictes segons el Codi penal.

Davant d'aquests resultats i de la constatació que els homes no tendeixen a identificar la violència

de la mateixa manera que les dones, el 7 de novembre passat l'Ajuntament va impulsar la jornada "[Masculinitats i canvi social](#)", que tenia la voluntat d'interpel·lar la població masculina. En aquesta trobada es van apuntar alguns dels principals eixos i marcs de treball que han de servir per revertir les violències masclistes.

La perspectiva de gènere en l'ensenyament

Teo Pardo és educador afectivosexual a [Sida Studi](#), una ONG especialitzada en l'àmbit de la promoció de la salut sexual des de l'educació, la formació i la sensibilització. Des de la seva experiència i el seu treball dins les escoles, considera "fonamental" que la primera línia d'intervenció per evitar la reproducció dels estereotips sexistes, que poden ser el germen de les violències masclistes, s'abordi en la primera infància.

I justament perquè els infants passen per processos de socialització diferents en funció del seu gènere, quan planteja tallers amb adolescents ho fa seguint una estratègia diferenciada per als nois i les noies. "Tenen una concepció diferent del que és la violència, i als que això no els travessa el cos, els resulta més difícil empatitzar-hi. D'aquesta manera, amb les noies apostem per treballar qüestions com l'apoderament, l'autonomia o la legitimitat dels propis límits, mentre que amb els nois treballem l'emocionalitat, la vulnerabilitat i el respecte envers els límits de l'altra persona", explica Pardo.

Però com aconsegueix captar l'atenció dels nois, que acostumen a connectar menys amb aquesta qüestió? A través de la sexualitat, un àmbit que desperta interès entre els joves i que ha esdevingut "una via d'entrada potent per treballar estereotips i violències". Segons les dades recollides en una enquesta realitzada per Sida Studi a estudiants de 2n d'ESO, **menys d'un 10% de les dones diu haver-se masturbat, mentre que un 21% afirma que han masturbat algú altre**. Per contra, un 89% dels nois asseguren haver practicat la masturbació amb si mateixos, i un 27%, haver-ho fet amb altres. Aquestes diferències, considera Pardo, s'expliquen per la presència de molts 'mites' que afecten les dones i que segueixen estant molt ancorades socialment, i pel fet que elles, en major mesura que ells, acostumen a situar el plaer dels altres per davant dels propis. "No n'hi ha prou a entendre que hem interioritzat estereotips de gènere, sinó que hem de tenir eines d'autoescolta i escolta de l'altra per construir relacions sanes i plaents", conclou Pardo.

El Servei d'Atenció a Homes

El SAH és un servei que ofereix l'Ajuntament des del 2005 i que es dirigeix a homes que exerceixen o han exercit violència masclista en l'àmbit de la parella, exparella, familiar, comunitari i laboral. Les persones s'hi adrecen voluntàriament per iniciar una intervenció terapèutica que s'organitza en diferents fases: l'acollida dels assistents, on es treballa el reconeixement i la identificació de les violències comeses; l'abordatge en grup, que serveix per assumir la responsabilitat dels propis actes i que es completa després de 32 sessions, i la fase de seguiment, que té lloc després de 3, 6 i 12 mesos des que es finalitza el tractament i que és on s'avaluen els canvis produïts.

Manuel Martínez és un dels usuaris del servei. Explica que s'hi va posar en contacte després que la seva exparella es visités amb una psicòloga que li va dir que Martínez reproduïa actituds pròpies d'un maltractador psicològic. "Vaig trucar al SAH buscant el 'no', convençut que em dirien que això era qüestió del meu caràcter. Però vaig començar la teràpia i en les sessions grupals vaig adonar-me que era veritat, i que en molts casos el meu comportament coincidia amb el dels altres homes", explica Martínez. Fins llavors, mai no havia identificat la violència que exercia com a tal. **El "menyspreu silenciós" al qual sotmetia la seva exparella en algunes ocasions, el menyspreu o el menysteniment eren conductes habituals i patrons relacionals que havia normalitzat.**

Amb l'acompanyament del SAH, diu, ha après a detectar aquestes actituds i ha pres consciència de les diferents formes de violència que pateixen les dones.

Enguany, el servei ha atès un total de 250 homes que han exercit violència psicològica, de control, intimidació i, alguns d'ells, també agressions físiques i sexuals. "El fet que sigui un tractament voluntari exigeix un reconeixement previ, i això vol dir que normalment no tractem casos molt greus", matisa Laila Aljende, psicòloga d'atenció del servei. De tota manera, tenen previstes pautes de reacció per quan es troben amb una situació d'alt risc. "Ens coordinem amb els professionals que atenen les víctimes", explica Esteve Segura, responsable del servei. "Si considerem que hi ha un alt risc per a elles, avisem els Grups d'Atenció a la Víctima dels Mossos d'Esquadra. Però no és el que acostuma a succeir."

De fet, un dels requisits del SAH és que l'equip pugui contactar amb les víctimes "per assegurar-nos que el procés no s'està utilitzant com a xantatge per sostenir una relació", continua Segura. Aquesta relació es manté un cop finalitzada la teràpia, per tal que els experts valorin el risc d'una possible repetició dels episodis de violència.

En el període 2007-2017, **un 68% dels usuaris del servei han abandonat el procés abans de culminar-lo**. Així ho assenyala la psicòloga social Neus Roca, que ha fet una avaluació externa del funcionament del SAH. Tanmateix, destaca que s'observen diferències substancials entre el comportament d'aquests homes i els que acaben el tractament. "Entre els que fan la teràpia completa s'observa una major reducció de la violència psicològica, especialment en les formes de control i d'intimidació", explica. Aquests resultats han estat corroborats per les "dones supervivents", que, si bé confirmen una disminució d'aquestes actituds, no és així en el cas de la violència sexual, "que mostra una resistència al canvi més forta". "Comptar amb la seva opinió és fonamental perquè és més fiable. Els homes minimitzen aquests comportaments", rebla Roca.

La necessitat de formació en violència masclista dins dels jutjats

En l'àmbit judicial, que està format sobretot per homes, el patriarcat segueix essent molt present, i això afecta les sentències. Aquesta és la diagnosi que ofereix Isabel Marzabal, gestora processal de la Generalitat de Catalunya, que considera que existeixen "resistències" a l'hora d'introduir una visió feminista en el sistema. "L'organigrama no és afavoridor per poder denunciar les violències masclistes", apunta Marzabal a CRÍTIC.

Segons explica, el procés d'interposar una denúncia i de **fer front al procediment judicial "pot ser devastador per a les dones"**, que a vegades han d'assumir el qüestionament dels agents policials que recullen el seu relat i la revictimització quan compareixen davant dels tribunals. "El procés els fa reviure la violència patida i, sovint, la versió que expliquen a la comissaria no coincideix exactament amb la que exposen davant del jutge. Això no s'entén bé", comenta. També destaca la importància de la preparació prèvia per al judici i de l'acompanyament psicològic de les víctimes que decideixin iniciar aquest procediment.

En més d'una ocasió, associacions d'advocades especialitzades en violència masclista, com [Dones Juristes](#), han advertit de la necessitat que tots els operadors jurídics rebin formació en aquesta qüestió. Així s'evitarien actituds criminalitzadores amb les dones. Marzabal puntualitza que una major especialització dels jutges no és l'únic element que pot garantir que les víctimes rebin l'atenció que mereixen, però seria "un primer pas" per aconseguir-ho. "La persona que fa l'enjudiciament coneix el dret però no la psicologia, i no ha rebut formació en perspectiva de gènere. Això es percep clarament amb la falta d'empatia envers les víctimes", conclou.

Paral·lelament a aquestes tres vies d'intervenció, la setmana del 25 de novembre, Dia Internacional per l'Eliminació de la Violència contra les Dones, l'Ajuntament va presentar la campanya "[El futur no és masclista](#)", en la qual els joves de la ciutat, i en concret els homes, són els protagonistes. La campanya especifica que "per construir un futur sense masclisme és fonamental que els nois siguin responsables d'aquest canvi de model social, en què les relacions lliures i igualitàries s'imposen a la violència masclista".